

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ У БАНКУ

Робоча програма
для студентів спеціальності
072 "Фінанси, банківська
справа та страхування"
другого (магістерського) рівня

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2018

УДК 005.915:336.71(07.034)

Ф59

Укладач Д. Д. Гонтар

Затверджено на засіданні кафедри управління фінансовими послугами.

Протокол № 1 від 26.08.2017 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Фінансовий менеджмент у банку : робоча програма для студентів спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" другого (магістерського) рівня [Електронний ресурс] / уклад. Д. Д. Гонтар. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 56 с.

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями й темами. Вміщено плани лекцій, практичних, лабораторних та семінарських занять, матеріали для закріплення знань (завдання для самостійної роботи, контрольні запитання), критерії оцінювання знань студентів, професійні компетентності, яких набувають студенти після вивчення дисципліни.

Рекомендовано для студентів спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" другого (магістерського) рівня всіх форм навчання.

УДК 005.915:336.71(07.034)

© Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, 2018

Вступ

Для успішного функціонування і розвитку банківського сектору в сучасних умовах вітчизняної економіки необхідне створення ефективного механізму управління. Активність функціонування цього механізму сприятиме формуванню інформаційної бази для схвалення стратегічних та оперативних управлінських рішень з урахуванням постійних змін зовнішнього середовища та внутрішніх можливостей банківської установи. Основними напрямками подальшого розвитку банківської системи України є: підвищення стійкості банківської системи до криз; зміцнення довіри до банківської системи з боку вкладників та інвесторів; активізація діяльності банків із залучення коштів та їх трансформації у кредити для реального сектора економіки; пошук і дослідження адекватних методів виявлення та управління ризиками; оволодіння стратегією поведінки на ринку банківських послуг в умовах нестабільності фінансово-кредитної системи.

Вирішення поставлених завдань неможливе без розроблення методології ефективного управління банком. Пошук і дослідження адекватних методів управління перетворюється на складну проблему, яку необхідно вирішувати керівництву кожного банку.

Ухвалення виважених і своєчасних рішень у сфері фінансового менеджменту у банку потребує професійної підготовки якісно нових кваліфікованих фахівців фінансово-економічного профілю на рівні світових стандартів.

Дисципліна "Фінансовий менеджмент у банку" є невід'ємною частиною циклу економічних дисциплін, необхідних працівникам банків та інших фінансових установ, вона орієнтована на опанування студентами сучасних методик управління фінансовими аспектами діяльності банку.

Вивчення навчальної дисципліни "Фінансовий менеджмент у банку" обумовлене необхідністю формування у майбутніх фахівців системи знань щодо теоретичних основ, методичних підходів і практичних навичок щодо принципів, прийомів і методів управління в галузі банківської діяльності.

Навчальна дисципліна "Фінансовий менеджмент у банку" є вибірковою навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців освітнього ступеня "магістр" спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа і страхування".

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів: денна – 5, заочна – 10	Галузь знань 07 "Управління та адміністрування"	Вибіркова	
Змістових модулів – 2	Спеціальність 072 "Фінанси, банківська справа і страхування" Освітній ступінь: другий (магістерський)	Рік підготовки	
		1-й	1-й
Семестр			
1-й		1-й	
Лекції			
8 год		10 год	
Практичні, семінарські			
16 год		18 год	
Лабораторні			
16 год		–	
Самостійна робота			
106 год	272 год		
18 год			
Вид контролю			
екзамен			
Загальна кількість годин: для денної форми навчання – 150; для заочної форми навчання – 300			
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4; самостійної роботи студента – 6			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 38 %;

для заочної форми навчання – 10 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання цієї навчальної дисципліни є формування знань і навичок стосовно щодо управління грошовими потоками, активами та пасивами, прибутковістю та ризиками банку, формування у них уміння використовувати й адаптувати отримані знання до конкретних ситуацій.

Для досягнення мети поставлені такі основні **завдання**:

засвоєння теорії і практики управління банком в умовах ринкової економіки;

оволодіння стратегією поведінки на ринку банківських послуг в умовах нестабільності фінансово-кредитної системи;

узагальнення сучасних підходів та методів щодо управління основними банківськими операціями; вивчення новітніх методів управління банком.

"Фінансовий менеджмент у банку" – навчальна дисципліна, що вивчає теоретичні основи та методичні підходи щодо принципів, прийомів і методів управління в галузі банківської діяльності.

Об'єктом навчальної дисципліни є банк та процеси, що відбивають різні аспекти ухвалення управлінських рішень у ньому.

Предметом навчальної дисципліни є інструменти формування, розподілу та використання фінансових ресурсів у процесі виконання функцій фінансових менеджерів банків.

Вивчення цієї навчальної дисципліни студент розпочинає, прослухавши більшість навчальних дисциплін гуманітарного та професійного циклів. Теоретико-методологічною базою вивчення цієї дисципліни є такі навчальні дисципліни, як: "Фінанси", "Гроші та кредит", "Фінансовий ринок", "Ринок фінансових послуг".

Знання цих дисциплін та сформовані під час їх вивчення навички дають студенту змогу краще засвоїти навчальний матеріал дисципліни "Фінансовий менеджмент у банку".

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час лекційних занять та виконання практичних завдань. Найскладніші питання винесено на розгляд і обговорення під час семінарських занять. Також велике значення в процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота студентів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

особливості стратегічного, тактичного, оперативного планування в банку;

механізм бюджетування;

основи організації планування в банку;

особливості побудови організаційної структури банку;

методи реорганізації банківської діяльності;

особливості організації проведення банківських операцій;

механізм управління банківськими процесами;

особливості управління активами і пасивами банку;

особливості управління банківськими ризиками;

методи оцінювання фінансової стійкості банку;

методи оцінювання ефективності управління банком;

особливості організації контролю в банку;

нормативні вимоги щодо банківської діяльності;

поняття і складові облікової політики банку;

організація обліку операцій банку;

особливості формування фінансового результату банку;

вміти:

розробляти комплексний стратегічний план діяльності банку;

виділяти та розкривати сутність видів та етапів стратегічного, тактичного і фінансового планування в банку;

обґрунтовувати основні економічні та фінансові параметри бізнес-плану;

розробляти поточні плани банку, що містять дослідження і розроблення банківських продуктів та послуг, їх матеріальне та кадрове забезпечення, просування на ринку;

планувати організаційну структуру банку;

планувати і прогнозувати грошові потоки банку;

будувати організаційну структуру банку із чітким розподілом та закріпленням відповідних функцій і задач за окремими посадами;

аналізувати ефективність побудови організаційної структури та виявляти в ній "вузькі місця";

формувати систему управління банківськими процесами;

використовувати облікову та аналітичну інформацію для ухвалення управлінських рішень;

здійснювати управління банківськими операціями;

здійснювати управління фінансовою стійкістю банку;
 визначати рейтинг банку з використанням різноманітних рейтингових моделей;
 здійснювати лінійне упорядкування багатомірних об'єктів;
 перевіряти основні показники фінансово-економічної діяльності банку;
 перевіряти правильність розрахунку та виконання нормативів, встановлених Національним банком України (НБУ);
 контролювати якість портфелів активів;
 контролювати достатність ресурсної бази;
 застосовувати методику складання балансу банку;
 застосовувати методику складання звіту про фінансові результати та звіту про рух грошових коштів.

У процесі викладання навчальної дисципліни основну увагу приділяють оволодінню студентами професійними компетентностями, що наведені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Професійні компетентності, яких набувають студенти після вивчення навчальної дисципліни

Код компетентності	Назва компетентності	Складові компетентності
1	2	3
ФМБ*1	Здатність до планування діяльності банку	Знати особливості стратегічного, тактичного, оперативного планування в банку
		Знати механізм бюджетування
		Розуміти основи організації планування в банку
ФМБ2	Здатність до забезпечення функціонування банку	Знати особливості побудови організаційної структури банку
		Знати методи реорганізації банківської діяльності
		Знати особливості організації проведення банківських операцій
ФМБ3	Створення системи управління банком відповідно до вимог ринку	Знати механізм управління банківськими процесами
		Знати особливості управління активами і пасивами банку
		Знати особливості управління банківськими ризиками

1	2	3
ФМБ4	Здатність до оцінки ефективності управління банком	Знати методи для оцінки фінансової стійкості банку
		Знати методи для оцінки ефективності управління
ФМБ5	Контроль за діяльністю банку	Знати особливості організації контролю в банку
		Знати нормативні вимоги щодо банківської діяльності
ФМБ6	Здатність до обліку банківських операцій	Знати поняття і складові облікової політики банку
		Знати організацію обліку операцій банку
ФМБ7	Здатність до складання фінансової звітності банку	Знати особливості формування фінансового результату банку

* ФМБ – фінансовий менеджмент у банку.

Структуру складових професійних компетентностей та їх формування відповідно до Національної рамки кваліфікацій України наведено в додатку А.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Сутність, зміст, принципи та функції фінансового менеджменту в банку

Тема 1. Засади фінансового менеджменту в банку

1.1. Сутність та зміст банківського фінансового менеджменту.

Поняття менеджменту в загальному розумінні. Менеджмент як самостійний вид професійної діяльності. Менеджмент як система управління. Сутність менеджменту як економічної категорії, об'єктивні основи управління. Зміст банківського менеджменту, його специфіка.

1.2. Принципи, цілі, завдання та напрями фінансового менеджменту в банку.

Зміст принципів менеджменту. Принципи, які характеризують банківський менеджмент як науку. Принципи банківського менеджменту як практичної діяльності. Головна мета банківського фінансового менеджменту. Загальні та конкретні завдання, що вирішуються у банківському менеджменті.

1.3. Функції фінансового менеджменту в банку.

Функції фінансового менеджменту як інструменти управління. Системний та процесний підхід до менеджменту в банку. Функціональна модель фінансового менеджменту в банку.

Тема 2. Стратегічне управління банківською діяльністю

2.1. Процес стратегічного управління.

Визначення стратегії діяльності банку. Завдання менеджера щодо створення і реалізації стратегії. Складові стратегії банку. Реалізація стратегії. Реальна стратегія банку, що складається з двох частин – запланованої і випадкової. Елементи стратегії компанії.

2.2. Особливості стратегічного менеджменту в банку.

Мета стратегічного банківського менеджменту. Організаційні етапи стратегічного менеджменту. Ситуаційний стратегічний аналіз. Зовнішній та внутрішній аналіз. SWOT-аналіз як інструмент стратегічного управління. Поняття "стратегічне бачення діяльності банку". Організаційні етапи стратегічного менеджменту в банку.

Тема 3. Система планування банківської діяльності

3.1. Сутність, основні завдання та етапи планування банківської діяльності.

Визначення процесу планування банківської діяльності. Основні завдання, що вирішуються у процесі розробки плану діяльності. Напрями планування банківської діяльності. Врахування внутрішніх і зовнішніх чинників у процесі планування.

3.2. Стратегічне планування розвитку банку.

Сутність стратегічного планування. Вироблення концепції розвитку банку. Визначення цілей і завдань банку. Аналіз зовнішніх та внутрішніх чинників у процесі стратегічного планування.

3.3. Особливості тактичного і фінансового планування.

Тактичне планування у банку, його характеристики. Структура бізнес-плану банку. Фінансове планування діяльності банку. Створення бюджетів.

Тема 4. Органи управління та організаційна структура банку

4.1. Організаційні процеси в банківському менеджменті.

Сутність функціонування та розвитку як основних внутрішніх процесів у банку. Види внутрішніх організаційних процесів та функцій. Форми розвитку організації: організаційне проектування та організаційна раціоналізація, їх відмінності.

Об'єктивні та суб'єктивні чинники, що впливають на процес реорганізації. Напрями організаційного розвитку: структуризація, композиція, регламентація, орієнтація.

4.2. Принципи організаційної побудови банку.

Класифікація суб'єктів управління банком. Органи управління банку та їх повноваження. Вплив на організаційну структуру банку специфіки його діяльності, стратегічних і тактичних цілей, історії розвитку. Основні принципи організаційного процесу в банку.

4.3. Основні типи організаційних структур у банках.

Організаційні структури за принципом бюрократії. Функціональні організаційні структури. Дивізіональні організаційні структури. Адаптивні організаційні структури та їх види: проектні структури, матричні структури, конгломерати.

Змістовий модуль 2

Методи управління банківськими операціями та ризиками

Тема 5. Управління капіталом у банку

5.1. Структура пасивів та їх види.

Сутність пасивних операцій банку. Розподіл пасивів за видами на власні, залучені і позичені. Власні ресурси банку та особливості їх створення. Залучені кошти як переважна частина ресурсів банку.

Роль запозичених коштів банку для підтримки поточної банківської ліквідності.

5.2. Капітал банку та його функції.

Поняття капіталу банку. Структура банківського капіталу. Функції капіталу банку: оперативна, захисна, регулювальна. Проблема адекватності капіталу.

5.3. Методи визначення достатності капіталу.

Методи оцінювання вартості капіталу. Процес планування потреби в капіталі. Методи визначення достатності капіталу. Оптимізація рівня капіталізації банку.

5.4. Методи управління капіталом банку.

Залучення капіталу із внутрішніх джерел. Сучасні підходи до реалізації дивідендної політики у банківському менеджменті. Провідні концепції дивідендної політики.

Тема 6. Управління зобов'язаннями банку

6.1. Зобов'язання банку та особливості їх формування.

Сутність і необхідність управління зобов'язаннями банку. Проблема формування оптимальної структури пасивів банку. Депозитні і недепозитні зобов'язання банку.

6.1. Управління залученими коштами.

Структура залучених коштів. Види депозитів. Цінові та нецінові методи управління залученими коштами. Визначення депозитної ставки. Методи визначення витрат на залучення банківських ресурсів. "Точка беззбитковості" банку.

6.2. Особливості управління запозиченими коштами.

Недепозитні джерела формування ресурсів банку. Особливості процесу управління запозиченими джерелами коштів.

Тема 7. Управління активами та пасивами банку

7.1. Структура активів та їх види. Сутність управління активами.

Поняття активів банку. Необхідність управління активами. Види активів банку. Методи управління окремими видами активів банку. Перспективи розвитку активних операцій банків.

7.2. Принципи організації управління активами і пасивами в банку.

Вплив регулятивної функції НБУ на методи управління активами і пасивами. Сутність і механізм управління активами-пасивами банку.

7.3. Моделі управління активними та пасивними операціями в банку.

Інтегрований підхід в управлінні активами і пасивами банку. Бухгалтерська та економічна моделі управління активами і пасивами. Управління процентним ризиком.

Тема 8. Управління кредитним портфелем банку

8.1. Управління дохідністю кредитного портфеля банку.

Організація кредитної діяльності. Кредитна політика банку та її реалізація.

Управління дохідністю кредитного портфеля та методи ціноутворення за кредитами.

8.2. Методи управління кредитним ризиком.

Управління кредитним ризиком на рівні окремої позики та на рівні кредитного портфеля. Методика оцінювання якості кредитного портфеля.

8.3. Методи управління проблемними кредитами.

Характеристика основних методів управління проблемними кредитами. Зміст та етапи проведення реабілітації проблемного кредиту.

Тема 9. Управління інвестиційним портфелем банку

9.1. Стратегії формування портфеля цінних паперів.

Сутність інвестиційної діяльності банку. Стратегії формування портфеля цінних паперів. Класифікації та функції портфеля цінних паперів. Типи портфелів цінних паперів банку.

9.2. Методи визначення дохідності та оцінки ризику цінних паперів.

Критерії оцінки надійності портфеля цінних паперів. Чинники, які впливають на рівень дохідності цінних паперів.

9.3. Методи управління інвестиційним ризиком.

Сутність інвестиційного горизонту. Стратегії управління інвестиційним горизонтом. Аналіз кривої дохідності. Дюрація цінного папера.

Тема 10. Управління ліквідністю банку

10.1. Поняття банківської ліквідності.

Поняття ліквідності банку. Вплив структури активів на ліквідність балансу банку. Залежність ліквідності банку від рівня ризику окремих банківських операцій. Стратегії управління ліквідністю банку.

10.2. Методи оцінювання потреби в ліквідних засобах.

Три підходи рішення ліквідності банку: забезпечення ліквідності за рахунок активів, забезпечення ліквідності за рахунок позикових ліквідних коштів, збалансоване управління ліквідністю.

10.3. Методи управління ризиком ліквідності.

Методи та інструменти управління ліквідністю банку. Метод конверсії фондів. Метод управління резервною позицією. Метод управління кредитною позицією. Сек'юритизація.

Тема 11. Управління прибутковістю банку

11.1. Фінансова стійкість банку.

Підходи до оцінювання діяльності банку. Елементи стійкості банку. Структура банківських доходів і витрат. Функції прибутку.

11.2. Визначення прибутковості банку.

Поняття прибутковості банку. Показники прибутковості банку.

11.3. Управління прибутковістю банку.

Планування підвищення прибутковості діяльності банку з урахуванням допустимого рівня ризику. Моделі управління прибутковістю банківської діяльності.

4. Структура навчальної дисципліни

Із самого початку вивчення навчальної дисципліни кожен студент повинен ознайомитись як із робочою програмою навчальної дисципліни і формами організації навчання, так і зі структурою, змістом та обсягом кожного з її навчальних модулів, а також з усіма видами контролю та методикою оцінювання сформованих професійних компетентностей.

Вивчення студентом навчальної дисципліни відбувається шляхом послідовного і ґрунтовного опрацювання навчальних модулів.

Навчальний модуль – це окремий, відносно самостійний блок дисципліни, який логічно об'єднує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками.

Тематичний план дисципліни складається з двох змістових модулів, кожний з яких поєднує в собі відносно окремий самостійний блок дисципліни.

Навчальний процес згідно з програмою навчальної дисципліни здійснюється у таких формах: лекційні, семінарські та практичні заняття; самостійна робота студентів.

Тематичний план дисципліни складається з двох змістових модулів (табл. 4.1).

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					самостійна робота	у тому числі				
		лекційні	практичні	лабораторні	проведення підсумкового контролю	підготовка до занять		усього	лекційні	практичні	проведення підсумкового контролю	виконання ІНДЗ
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1												
Сутність, зміст, принципи та функції фінансового менеджменту в банку												
<i>Тема 1. Засади фінансового менеджменту в банку</i>	8	1	1	–	–	6	25	1	2	–	–	22
<i>Тема 2. Стратегічне управління банківською діяльністю</i>	7	0,5	0,5	–	–	6	22,5	0,5	2	–	–	20
<i>Тема 3. Система планування банківської діяльності</i>	7,5	0,5	0,5	0,5	–	6	32,5	0,5	2	–	–	30
<i>Тема 4. Органи управління та організаційна структура банку</i>	8,5	1	1	0,5	–	6	33	1	2	–	–	30
Разом за змістовим модулем 1	40	4	4	2	–	30	157	5	10	–	–	142
Змістовий модуль 2												
Методи управління банківськими операціями та ризиками												
<i>Тема 5. Управління капіталом банку</i>	5,5	0,5	0,5	0,5	–	4	22	1	1	–	–	20
<i>Тема 6. Управління зобов'язаннями банку</i>	3,5	0,5	0,5	0,5	–	2	22	1	1	–	–	20

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<i>Тема 7. Управління активами і пасивами банку</i>	14,5	0,5	2	2	–	10	23	1	2	–	–	20
<i>Тема 8. Управління кредитним портфелем банку</i>	14,5	0,5	2	2	–	10	23	1	2	–	–	20
<i>Тема 9. Управління інвестиційним портфелем банку</i>	15	1	2	2	–	10	33	1	2	–	–	30
<i>Тема 10. Управління ліквідністю банку</i>	23	1	2	4	–	16	32	1	1	–	–	30
<i>Тема 11. Управління прибутковістю банку</i>	29	1	4	4	–	–	18	1	1	–	–	16
Разом за змістовим модулем 2	96	4	12	14	–	–	129	5	8	–	–	116
<i>Підготовка до екзамену</i>	10	–	–	–	–	–	10	–	–	–	–	10
<i>Передекзаменаційні консультації</i>	2	–	–	–	2	–	2	–	–	2	–	–
<i>Екзамен</i>	2	–	–	–	2	–	2	–	–	2	–	–
Усього годин за дисципліною	150	8	16	16	4	106	300	10	18	4		268

5. Теми практичних занять

Практичне заняття – це форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань.

Проведення таких занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різного рівня складності для вирішення їх на занятті.

Воно містить проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, вирішення завдань із їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання (табл. 5.1).

Таблиця 5.1

Перелік тем практичних занять

Назва теми	Програмні питання	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Змістовий модуль 1			
Сутність, зміст, принципи та функції фінансового менеджменту в банку			
<i>Тема 1.</i> За-сади фінан-сового мене-джменту в банку	1. Дайте визначення понять "менеджмент", "банківський менеджмент", "фінансовий мене-джмент у банку". 2. У чому полягають головна мета і завдання банківського менеджменту? 3. Охарактеризуйте предмет, об'єкт та суб'єкт управління фінансового менеджменту	2	Основна: [3; 7; 9]. Додаткова: [17; 20]
<i>Тема 2.</i> Стратегічне управління банківською діяльністю	1. Сутність процесу стратегічного управління. 2. Опишіть алгоритм розробки стратегії в банку. Назвіть характерні риси стратегічного менеджменту в банку. 3. Яке призначення носить процедура ситуаційного і SWOT-аналізу в процесі вироблення стратегії банку?	2	Основна: [3; 6]. Додаткова: [13; 16]
<i>Тема 3.</i> Ор-гани управ-ління та ор-ганізаційна структура банку	1. Дайте визначення функціонування та розвитку організації. 2. Якими є основні ознаки організаційного проектування і організаційної раціоналізації? 3. Яким критеріям має відповідати організаційна структура? 4. Розкрийте зміст принципів структуризації	2	Основна: [3; 6]. Додаткова: [13; 15]
<i>Тема 4.</i> Сис-тема плану-вання бан-ківської ді-яльності	1. Охарактеризуйте сутність, основні завдання, мету і функції планування у банку. 2. Які види й етапи має планування? Яку роль відіграє у плануванні нормативна база? 3. Що таке конкурентна перевага і які основні шляхи її досягнення в банківській сфері?	2	Основна: [3; 6; 7]. Додаткова: [15 – 17]

1	2	3	4
Змістовий модуль 2			
Методи управління банківськими операціями та ризиками			
<i>Тема 5.</i> Управління капіталом у банку	1. Охарактеризуйте процес планування потреби в капіталі. 2. Назвіть джерела нарощування капіталу. 3. Дайте визначення поняття "адекватність капіталу".	2	Основна: [2; 3; 7]. Додаткова: [13; 14; 17]
<i>Тема 6.</i> Управління зобов'язаннями банку	1. Які чинники повинні враховуватися менеджерами банку під час залучення ресурсів? 2. Які джерела мобілізації ресурсів є найбільш вигідними для банку з фінансової точки зору?	1	Основна: [1; 2; 3; 9]. Додаткова: [13; 14; 17]
<i>Тема 7.</i> Управління активами і пасивами банку	1. Дайте характеристику основним групам банківських активів із точки зору їх ризику, ліквідності і дохідності. 2. Що таке сек'юритизація активів? 3. Поясніть, у чому полягає інтегрований підхід до управління активами і пасивами.	1	Основна: [1; 7; 9]. Додаткова: [14; 17; 20]
<i>Тема 8.</i> Управління кредитним портфелем	1. Напрями регулювання з боку НБУ банківського кредитування? 2. Управління кредитним ризиком у банку. 3. Які основні джерела погашення кредиту?	1	Основна: [2; 6; 7; 12]. Додаткова: [13]
<i>Тема 9.</i> Управління інвестиційним портфелем	1. Які основні завдання постають перед банками в процесі формування та управління портфелем цінних паперів? 2. Принципи та стратегії формування портфеля цінних паперів?	1	Основна: [4; 6; 7; 9]. Додаткова: [14; 15; 17]
<i>Тема 10.</i> Управління ліквідністю банку	1. Назвіть чинники, що впливають на потребу банку в ліквідних коштах. 2. Розкрийте поняття ліквідної позиції банку. 3. Що означає поняття "розрив ліквідності"? 4. Дайте характеристику способів оцінки потреби банку у ліквідних коштах	1	Основна: [4; 7; 12]. Додаткова: [14; 19]
<i>Тема 11.</i> Управління прибутковістю банку	1. Методи аналізу фінансового стану комерційного банку. 2. Рейтингова оцінка діяльності банків	1	Основна: [1; 2; 8; 9]. Додаткова: [15]
Усього годин за змістовими модулями		16	

5.1. Приклади типових практичних завдань за темами

Змістовий модуль 1

Сутність, зміст, принципи та функції фінансового менеджменту в банку

Тема 3. Органи управління та організаційна структура банку

Рівень 1. Наведіть приклад організаційної структури банку, побудованої за дивізіональним принципом.

Рівень 2. Наведіть приклади організаційної структури філій банку та поясніть механізм їх управління, якщо одна з них працює централізовано, а інша децентралізовано.

Рівень 3. Наведіть приклади організаційної структури банку, що побудована за принципом конгломерату.

Тема 4. Система планування банківської діяльності

Рівень 1. Відповідно до організаційних етапів стратегічного управління розробіть стратегію для банку (ПАТ КБ "Приватбанк").

Банк за розміром активів та капіталу входить до групи найкрупніших банків України, за формою власності – акціонерне товариство.

Рівень 2. Відповідно до організаційних етапів стратегічного управління розробіть стратегію виходу з кризи для банківської фінансової установи.

Рівень 3. Використовуючи модель ситуаційного управління геп, розробити фінансові стратегії на різних етапах циклу зміни процентних ставок:

1) низькі процентні ставки, очікується зростання для короткострокових активів і пасивів;

2) зростаючі процентні ставки, очікується досягнення вершини в найближчому майбутньому для середньострокових активів і пасивів.

Змістовий модуль 2

Методи управління банківськими операціями та ризиками

Тема 8. Управління кредитним портфелем банку

Рівень 1. До установи банку звернувся клієнт з кредитною заявкою щодо оформлення кредиту. У кредитній заявці та в банківських відомостях міститься така інформація:

1. Мета кредиту – заходи щодо підвищення конкурентоспроможності продукції.

2. Продукція сезонна, користується широким попитом протягом 60 днів.

3. Сектор ринку збуту продукції, на який можна розраховувати, обчислюється в сумі 4 800 тис. грн.

4. Витрати на проведення заходів 3 360 тис. грн.

5. Термін реалізації заходів 35 діб.

6. Термін окупності витрат 30 діб.

7. Дохід від проведення заходів 4 750 тис. грн.

8. Залишки коштів на рахунку 1 080 тис. грн.

9. Сума кредиту, що просить клієнт 3 360 тис. грн.

10. Прострочена заборгованість за раніше отриманими позиками – відсутня.

11. Наявність забезпечення 2 800 тис. грн.

12. Облікова процентна ставка 12 %.

13. Маржа 6 %.

14. Вільні кредитні ресурси 4 120 тис. грн.

Визначити вид потрібного кредиту, можливість його надання, суму позички, термін позички, процентну ставку, загальну суму боргу банку на кінець терміну користування за умови, що проценти мають сплачуватися раз на місяць, спосіб надання кредиту і його погашення.

Тема 10. Управління ліквідністю банку

Рівень 3. Банк прогнозує свої потреби в ліквідних коштах на квітень місяць. У цей період, як правило, зростає попит на банківські кредити. Спеціалісти комерційного банку проаналізували структуру та динаміку своїх депозитних рахунків і розбили їх на три групи:

вклади та інші грошові кошти, які швидко реагують на зміну розмірів процентних ставок – 460 тис. грн.

вклади та депозити клієнтів, значна частина яких може бути вилучена з банку у будь-який момент протягом поточного періоду – 124 тис. грн.

стабільні кошти (строкові вклади та депозити), вилучення яких, як правило, до настання зазначеного в договорі строку мало вірогідне – 110 тис. грн.

Керівництво банку вирішило тримати 60 % резервів у ліквідних активах за вкладками першої, 15 % резервів за вкладками другої і 3 % резервів за вкладками третьої групи. Резервні вимоги НБУ до залучених коштів становлять 11 %. Кредитна заборгованість клієнтів перед банком дорівнює 610 тис. грн, хоча тиждень тому була 620 тис. грн з темпом росту 6 % на рік. Визначити потребу банку в ліквідних коштах на квітень. Які стратегії управління ліквідністю ви знаєте? Які ви можете запропонувати варіанти підтримки ліквідності банку з метою зниження ризику.

Тема 11. Управління прибутковістю банку

Рівень 2. Оцініть прибутковість діяльності банку за такими даними. Процентні доходи – 4 233 тис. грн. Процентні видатки – 3 633 тис. грн. Надані кредити – 13 728 тис. грн. Залучені кошти – 17 148 тис. грн. Загальні активи – 27 765 тис. грн. Прибуток – 1 500 тис. грн.

Чистий прибуток – 1 050 тис. грн.

Акціонерний капітал банку – 4 500 тис. грн.

Що станеться з прибутком банку, якщо показники спред і чиста процентна маржа матимуть від'ємне значення?

Які висновки можна зробити за результатами аналізу прибутковості банку? Чи є в банку проблеми?

Які значення мали б показники прибутковості, коли б балансовий прибуток банку становив 2 600 тис. грн?

6. Теми лабораторних занять

Лабораторне заняття – це форма навчального заняття, за якої студент під керівництвом викладача особисто проводить імітаційні експерименти чи дослідження з метою практичного підтвердження окремих теоретичних положень навчальної дисципліни.

У ході лабораторних робіт студент набуває професійних компетенцій та практичних навичок роботи з комп'ютерним обладнанням відповідними програмними продуктами.

За результатами виконання завдання на лабораторному занятті студенти оформляють індивідуальні звіти про його виконання та захищають ці звіти перед викладачем (табл. 6.1).

Перелік тем лабораторних занять

Назва теми	Програмні питання	Кількість годин	Література
Змістовий модуль 1 Сутність, зміст, принципи та функції фінансового менеджменту в банку			
<i>Тема 1.</i> Засади фінансового менеджменту в банку	<i>Завдання 1.</i> Складання рейтингу групи банків за самостійно обраними показниками	3	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [13 – 14]
<i>Тема 2.</i> Стратегічне управління банківською діяльністю	<i>Завдання 2.</i> Розрахунок таксономічного показника діяльності банків	3	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [13; 14; 16]
<i>Тема 3.</i> Органи управління та організаційна структура банку	<i>Завдання 3.</i> Побудова організаційної структури банку	3	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [13; 14; 16]
<i>Тема 4.</i> Система планування банківської діяльності	<i>Завдання 4.</i> Застосування методу аналізу ієрархій для прийняття рішень у банківській сфері	3	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [13; 14; 16]
Змістовий модуль 2 Методи управління банківськими операціями та ризиками			
<i>Тема 5.</i> Управління капіталом у банку	<i>Завдання 5.</i> За даними офіційної звітності банків України проаналізуйте їх розподіл за розміром власного капіталу	2	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [14; 15; 18]
<i>Тема 11.</i> Управління прибутковістю банку	<i>Завдання 6.</i> Використання методу "дерева рішень" для ухвалення фінансових рішень у банківській сфері	2	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [14; 15; 18]
Усього годин		16	

7. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання студент виконує самостійно під методичним керівництвом викладача.

Мета СРС – засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних і професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні майбутнього фахівця вищого рівня кваліфікації.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів денної форми навчання, визначають навчальним планом, він становить 62 % (106 годин) від загального обсягу навчального часу на вивчення дисципліни (150 годин).

У ході самостійної роботи студент має перетворитися на активного учасника навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними і практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, нести індивідуальну відповідальність за якість власної професійної підготовки.

СРС містить:

опрацювання лекційного матеріалу;

опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, основних термінів та понять за темами дисципліни;

підготовку до практичних, семінарських, лабораторних занять; підготовку до виступу на семінарських заняттях;

поглиблене опрацювання окремих лекційних тем або питань;

виконання індивідуальних завдань (вирішення розрахункових індивідуальних та комплексних завдань) за вивченою темою;

написання есе за заданою проблематикою;

пошук (підбір) та огляд літературних джерел на задану проблематику дисципліни; аналітичний розгляд наукової публікації;

контрольну перевірку студентами особистих знань за запитаннями для самодіагностики;

підготовку до контрольних робіт та інших форм поточного контролю;

підготовку до модульного контролю (колоквіуму);

систематизацію вивченого матеріалу з метою підготовки до семестрового екзамену.

Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів із вітчизняною та закордонною спеціальною економічною літературою, нормативними актами з питань державного регулювання економіки, статистичними матеріалами.

Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань із навчальної дисципліни, наведені в табл. 7.1.

Таблиця 7.1

Завдання для самостійної роботи студентів та форми її контролю

Назва теми	Зміст самостійної роботи студентів	Кількість годин	Форми контролю СРС	Література
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1				
Сутність, зміст, принципи та функції фінансового менеджменту в банку				
<i>Тема 1. Засади фінансового менеджменту в банку</i>	1. Функції фінансового менеджера в банку. 2. Керуючі впливи на об'єкти управління в системі банківського фінансового менеджменту	6	Презентація результатів	Основна: [3; 7; 9]. Додаткова: [17; 20]
<i>Тема 2. Стратегічне управління банківською діяльністю</i>	1. Вибір ринкової стратегії діяльності банку. 2. Стратегічне управління банківськими ризиками. 3. Нормативна база, що використовується для стратегічного планування діяльності банку. 4. Стратегічне планування в умовах багатокритеріальності	6	Перевірка творчого завдання, проведення експрес-опитування	Основна: [3; 6]. Додаткова: [13; 16]
<i>Тема 3. Органи управління та організаційна структура банку</i>	1. Варіанти організаційних структур у банківській справі. 2. Особливості реорганізації у структурі банку. 3. Комбіновані структури управління	6	Презентація результатів	Основна: [3; 6]. Додаткова: [13; 15]

1	2	3	4	5
<i>Тема 4.</i> Система планування банківської діяльності	1. Основні принципи системи бюджетування в банку. 2. Організація процесу планування банківської діяльності. 3. Комбіновані структури управління	6	Проведення письмової контрольної роботи	Основна: [3; 6; 7]. Додаткова: [15 – 17]
<i>Тема 5.</i> Управління капіталом у банку	1. Вплив регулятивної функції НБУ на методи управління капіталом банку. 2. Механізм злиття та поглинання в банківській системі. 3. Як дивідендна політика впливає на вартість капіталу банку? 4. Механізм створення та реєстрації банків. 5. Тенденції розвитку рівня капіталізації банків	4	Перевірка творчого завдання, проведення експрес-опитування	Основна: [2; 3; 7]. Додаткова: [16; 17]
<i>Тема 6.</i> Управління зобов'язаннями банку	1. Що таке ефективна річна процентна ставка? 2. Охарактеризуйте заходи у сфері управління пасивами у період зниження (підвищення) ринкових процентних ставок. 3. У чому полягає сутність чинників, які враховуються під час залучення ресурсів?	2	Презентація результатів	Основна: [1 – 3; 9]. Додаткова: [13; 14; 17]
Усього за змістовим модулем 1		30		
Змістовий модуль 2				
Методи управління банківськими операціями та ризиками				
<i>Тема 7.</i> Управління активами і пасивами банку	1. Дайте характеристику методам управління активами і пасивами банку, зупинившись на їх перевагах і недоліках. 2. Використання ситуаційного моделювання під час управління активами і пасивами банку	10	Перевірка домашнього завдання	Основна: [1; 7; 9]. Додаткова: [14; 18; 20]

Закінчення табл. 7.1

1	2	3	4	5
<i>Тема 8.</i> Управління кредитним портфелем банку	1. Особливості формування кредитної політики банку. 2. Методика оцінки кредитоспроможності позичальника (вітчизняний і зарубіжний досвід). 3. Визначення оптимального кредитного портфеля банку в умовах ризику неповернення коштів позичальниками	10	Перевірка домашнього завдання	Основна: [2; 6; 7; 12]. Додаткова: [14 – 16]
<i>Тема 9.</i> Управління інвестиційним портфелем банку	1. Як здійснюється структуризація інвестиційного портфеля банків? 2. Які існують основні види ризиків інвестиційної діяльності банків?	10	Презентація результатів	Основна: [4; 6; 7; 9]. Додаткова: [14 – 16]
<i>Тема 10.</i> Управління ліквідністю банку	1. Які чинники впливають на динаміку ліквідності банку? 2. У чому полягають недоліки використання коефіцієнтного методу для оцінювання потреби банку в ліквідних коштах?	16	Проведення письмової контрольної роботи	Основна: [4; 7; 12]. Додаткова: [14; 16]
<i>Тема 11.</i> Управління прибутковістю банку	1. Організація фінансового обліку доходів і витрат банку. 2. Фінансова звітність банку та її аналіз. 3. Чистий процентний дохід як базовий показник оцінки успішності роботи банку	20	Проведення підсумкового колоквиуму	Основна: [1; 2; 8; 9]. Додаткова: [15 – 19]
Усього за змістовим модулем 2		66		
<i>Підготовка до екзамену</i>		10		
Усього		106		

7.1. Контрольні запитання для самодіагностики

1. Дайте визначення понять "менеджмент", "банківський менеджмент", "фінансовий менеджмент у банку".
2. Охарактеризуйте специфіку банківського менеджменту.
3. На яких принципах базується фінансовий менеджмент у банку?
4. Розкрийте зміст основних компонентів банківського менеджменту.
5. Розкрийте процес управління банком за його функціями.
6. Чим відрізняються стратегічне бачення і місія компанії?
7. Які основні фактори впливають на процес стратегічного планування?
8. Опишіть алгоритм розробки стратегії в банку.
9. Назвіть характерні риси стратегічного менеджменту в банку.
10. Яке призначення носить процедура ситуаційного і SWOT-аналізу в процесі вироблення стратегії банку?
11. Якою, на вашу думку, може бути місія сучасного банку?
12. Що таке конкурентна перевага і які основні шляхи її досягнення в банківській сфері?
13. Опишіть процедуру складання, затвердження, контролю й оперативного коригування стратегічного плану розвитку комерційного банку.
14. Коротко охарактеризуйте актуальність і характерні риси впровадження інструментів стратегічного менеджменту у вітчизняній банківській системі.
15. Які переваги забезпечує планування? Які види й етапи має планування? Яку роль відіграє у плануванні нормативна база?
16. Як можна оцінити якість плану?
17. У чому полягає сутність тактичного та фінансового планування?
18. Дайте визначення функціонування та розвитку організації.
19. Що таке організаційна структура банку?
20. Яким критеріям має відповідати організаційна структура?
21. Розкрийте зміст принципів структуризації.
22. Назвіть основні риси функціональної організаційної структури.
23. Опишіть територіальну, продуктову, ринкову та інноваційну структури.
24. За допомогою яких показників дається кількісна оцінка достатності капіталу банку?
25. За якими ознаками класифікуються зобов'язання банку?

26. За допомогою якого показника визначається вартість ресурсів?
27. Охарактеризуйте процес планування потреби в капіталі.
28. У чому полягає головне завдання менеджменту пасивних операцій банку?
29. Які операції банків відносяться до депозитних, а які до недепозитних?
30. Які чинники повинні враховуватися менеджерами банку під час залучення ресурсів?

8. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативну роботу здійснюють за графіком у формі індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання завдань для самостійної роботи студентів, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль, тощо.

Форми індивідуально-консультативної роботи з теоретичної частини навчальної дисципліни "Фінансовий менеджмент у банку": індивідуальні консультації; групові консультації. Під час індивідуальних консультацій студент отримує відповіді стосовно проблемних питань, роз'яснення щодо розв'язання практичних завдань, а під час групових консультацій розглядаються питання для колективного обговорення.

Індивідуально-консультативну роботу для комплексного оцінювання засвоєння програмного матеріалу здійснюють у вигляді: захисту індивідуального завдань, виконаних самостійно; підготовки рефератів для виступу на науковому семінарі; підготовки робіт для участі на науково-практичній конференції.

9. Методи навчання

Під час викладання дисципліни "Фінансовий менеджмент у банку" для активізації навчального процесу передбачено застосування сучасних навчальних технологій, таких, як: проблемні лекції, міні-лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, мозкові атаки, кейс-метод, ділові ігри, презентації. Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання, але й високою ефективністю навчального процесу, який вияв-

ляється у: високій мотивації студентів, закріпленні теоретичних знань на практиці, підвищенні самосвідомості студентів.

Розподіл форм і методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни наведено в табл. 9.1.

Таблиця 9.1

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
1	2
Тема 1. Засади фінансового менеджменту в банку	<i>Міні-лекція</i> з питання "Система банківського менеджменту: проблеми та перспективи"; <i>семинар-дискусія</i> з питання "Фінансовий менеджмент: методологія ухвалення рішень у банківській сфері"
Тема 2. Стратегічне управління банківською діяльністю	<i>Проблемна лекція</i> з питання "Організаційні етапи стратегічного управління банком"; <i>робота в малих групах</i> під час розроблення стратегії банку; <i>презентація</i> малими групами стратегій розвитку банків; <i>мозкова атака</i> щодо використання результатів SWOT-аналізу під час розробки стратегії банку
Тема 3. Органи управління та організаційна структура банку	<i>Міні-лекція</i> з питання "Реорганізація структури банку під впливом чинників зовнішнього та внутрішнього середовища банку"; <i>семинар-дискусія</i> з питання "Злиття та поглинання як форма реорганізації банку"
Тема 4. Система планування банківської діяльності	<i>Проблемна лекція</i> з питання "Оцінка ефективності планування діяльності в банку"; <i>робота в малих групах</i> під час розроблення бізнес-плану банку; <i>презентація</i> малими групами бізнес-плану банку
Тема 5. Управління капіталом у банку	<i>Проблемна лекція</i> з питання "Шляхи підвищення капіталізації банківської системи України"; <i>робота в малих групах</i> під час аналізу капіталу банку та дослідженні джерел його формування
Тема 6. Управління зобов'язаннями банку	<i>Міні-лекція, семинар-дискусія</i> з питання "Маркетинговий менеджмент у банку"
Тема 7. Управління активами і пасивами банку	<i>Проблемна лекція</i> з питання "Інтегрований підхід до управління активами і пасивами банку"; <i>робота в малих групах</i> при дослідженні методів та моделей управління активами і пасивами банку

1	2
Тема 8. Управління кредитним портфелем банку	<i>Міні-лекція, семінар-дискусія з питання "Оцінка якості кредитного портфеля банку"; робота в малих групах у ході дослідження методів управління кредитним портфелем банку; мозкова атака щодо пошуку напрямів підвищення ефективності кредитної діяльності банку</i>
Тема 9. Управління інвестиційним портфелем банку	<i>Міні-лекція з питання "Особливості роботи банку на фондовому ринку"; робота в малих групах у ході дослідження методів управління інвестиційним портфелем банку; презентація результатів роботи в малих групах; кейс "Управління інвестиційним горизонтом банківського портфеля цінних паперів"</i>
Тема 10. Управління ліквідністю банку	<i>Проблемна лекція, семінар-дискусія з питання "Криза ліквідності банку – шляхи вирішення проблеми"; робота в малих групах у ході дослідження методів управління ліквідністю банку; презентація результатів роботи в малих групах</i>
Тема 11. Управління прибутковістю банку	<i>Проблемна лекція з питання "Шляхи підвищення прибутковості банківського бізнесу"; робота в малих групах у ході дослідження методів управління прибутковістю банку</i>

Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання, але й високою ефективністю навчального процесу, який виявляється у:

високій мотивації студентів;

закріпленні теоретичних знань на практиці; підвищенні самосвідомості студентів;

формуванні здатності ухвалювати самостійні рішення;

формуванні здатності до ухвалення колективних рішень;

формуванні здатності до соціальної інтеграції;

набуття навичок вирішення конфліктів; розвитку здатності до знаходження компромісів.

Лекції проблемного характеру – один із найважливіших елементів проблемного навчання студентів. Вони передбачають поряд із розглядом основного лекційного матеріалу встановлення та розгляд кола проблемних

питань дискусійного характеру, які недостатньо розроблені в науці й мають актуальне значення для теорії та практики.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень.

Семінари-дискусії передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди та переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх.

Робота в малих групах дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

Презентації – це виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи звіту про виконання індивідуальних завдань, проектних робіт. Презентації можуть бути як індивідуальними, наприклад виступ одного студента, так і колективними, тобто виступи двох та більше студентів.

Таблиця 9.2

Використання методик активізації процесу навчання

Тема навчальної дисципліни	Практичне застосування методик	Методики активізації процесу навчання
<i>Тема 1. Засади фінансового менеджменту в банку</i>	<i>Семінарське заняття. Тема: "Засади фінансового менеджменту в банку"</i>	Семінари-дискусії, презентації
<i>Тема 2. Стратегічне управління банківською діяльністю</i>	<i>Завдання 1. Прийняття рішень у банківській сфері з використанням методу аналізу ієрархії</i>	Робота в малих групах, мозкові атаки, метод Дельфі
<i>Тема 5. Управління капіталом у банку</i>	<i>Проблемна лекція з питання "Шляхи підвищення капіталізації банківської системи України"; робота в малих групах при аналізі капіталу банку та джерел його формування"</i>	Проблемна лекція, робота в малих групах

10. Методи контролю

Система оцінювання сформованих компетентностей (див. табл. 2.1) у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, практичні, лабораторні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи містять:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти іспит, – 35 балів);

модульний контроль, що проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегроване* оцінювання результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий / семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіка навчального процесу.

Поточний контроль із цієї навчальної дисципліни проводять в таких формах:

активна робота на лекційних заняттях;

активна участь у виконанні практичних завдань;

активна участь у дискусії та презентації матеріалу на семінарських заняттях;

захист індивідуального та комплексного розрахункового завдання;

перевірка есе за заданою тематикою;

проведення поточного тестування;

проведення письмової контрольної роботи;

експрес-опитування;

проведення диктанту за лекційним матеріалом.

Модульний контроль із цієї навчальної дисципліни проводять у формі колоквиуму. **Колоквиум** – це форма перевірки й оцінювання знань студентів у системі освіти у вищих навчальних закладах. Проводиться як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача.

Підсумковий / семестровий контроль проводять у формі семестрового екзамену. **Семестрові екзамени** – форма оцінки підсумкового засвоєння студентами теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни, що проводиться як контрольний захід.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів. Оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять та виконання індивідуальних завдань проводять за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;

ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

вміння поєднувати теорію з практикою під час розгляду виробничих ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і під час виступів в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки;

арифметична правильність виконання індивідуального та комплексного розрахункового завдання.

Максимально можливий бал за конкретним завданням ставиться за умови відповідності індивідуального завдання студента або його усної відповіді всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує кількість балів. Під час оцінювання індивідуальних завдань увага також приділяється якості, самостійності та своєчасності подання виконаних завдань викладачу, згідно з графіком навчального процесу. Якщо якась із вимог не буде виконана, то бали будуть знижені.

Письмова контрольна робота проводиться два рази за семестр та містить практичні завдання різного рівня складності відповідно до тем змістового модуля.

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів. Загальними критеріями, за якими здійснюють оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та оброблення, самореалізація на практичних та семінарських заняттях.

Критеріями оцінювання есе є:

здатність проводити критичну та незалежне оцінювання певних проблемних питань;

вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання;

застосування аналітичних підходів;

якість і чіткість викладення міркувань;

логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми;

самостійність виконання роботи;

грамотність подання матеріалу;

використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ;

оформлення роботи.

Порядок підсумкового контролю з навчальної дисципліни. Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів із навчальної дисципліни здійснюють на підставі проведення семестрового екзамену. Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей (див. табл. 2.1).

Завданням екзамену є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

В умовах реалізації компетентнісного підходу екзамен оцінює рівень засвоєння студентом компетентностей, що передбачені кваліфікаційними вимогами. Кожен екзаменаційний білет складається із п'яти практичних ситуацій, які передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень теоретичної підготовки студента і рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Екзаменаційний білет включає два стереотипних, два діагностичних та одне евристичне завдання, які оцінюються відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

Студент, який із поважних причин, підтверджених документально, не мав можливості брати участь у формах поточного контролю, тобто

не склав змістовий модуль, має право на його відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання за розпорядженням декана факультету відповідно до встановленого терміна.

Студент **не може бути допущений** до складання екзамену, якщо кількість балів, набраних за результатами перевірки успішності під час поточного та модульного контролю відповідно до змістового модуля впродовж семестру, в сумі не досягла 35 балів. Після екзаменаційної сесії декан факультету видає розпорядження про ліквідацію академічної заборгованості. У встановлений термін студент добирає залікові бали.

Зразок екзаменаційного білета

Форма № Н-5.05

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
Спеціальність: 072 "Фінанси, банківська справа і страхування". Семестр 1
Другий (магістерський) рівень
Навчальна дисципліна "Фінансовий менеджмент у банку"

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

Завдання 1 (стереотипне)

Наведіть типову організаційну структуру банку.

Як може бути використана матрична організаційна структура для реорганізації банківської діяльності – впровадження Комітету з управління активами і пасивами і казначейства.

Завдання (стереотипне)

Банк прогнозує свої потреби в ліквідних коштах на квітень місяць. У цей період, як правило, зростає попит на банківські кредити.

Спеціалісти банку проаналізували структуру та динаміку своїх депозитних рахунків і розбили їх на три групи:

вклади та інші грошові кошти, які швидко реагують на зміну розмірів процентних ставок – 460 тис. грн;

вклади та депозити клієнтів, значна частина яких може бути вилучена з банку у будь-який момент протягом поточного періоду – 124 тис. грн;

стабільні кошти (строкові вклади та депозити), вилучення яких, як правило, до настання зазначеного в договорі строку мало вірогідне – 110 тис. грн;

Керівництво банку вирішило тримати 60 % резервів у ліквідних активах закладами першої, 15% резервів закладами другою і 3 % резервів закладами третьою групи.

Резервні вимоги НБУ до залучених коштів становлять 11 %.

Кредитна заборгованість клієнтів перед банком дорівнює 610 тис. грн, хоча тиждень тому була 620 тис. грн з темпом росту 6 % на рік.

Визначити потребу банку в ліквідних коштах на квітень.

Які стратегії управління ліквідністю ви знаєте?

Які ви можете запропонувати варіанти підтримки ліквідності банку з метою зниження ризику.

Завдання 3 (діагностичне)

Визначте за наведеними даними середній строк зберігання вкладів, рівень осідання вкладів і оборотність вкладів, зробити висновки щодо зміни значень згаданих показників.

Таблиця 1

Показники діяльності банку

Показники	2015	2016	2017
Середньорічний залишок вкладів, тис. грн	31 061,5	34 439,5	39 186,9
Приплив вкладів населення, тис. грн	3 171,8	4 249,0	5 346,4
Обороти за вкладами населення, тис. грн:			
за приходом	16 110,5	19 230,6	27 001,6
за видатками	12 986,5	14 977,3	21 659,6

На початок 22 квітня залишки коштів на депозитних рахунках підприємств становили 3,025 млн грн, а на рахунках громадян – 1,125 млн грн.

Цього дня обороти за приходом до вкладів громадян склали 0,075 млн грн, а за видатками – 0,225 млн грн.

Саме 22 квітня закінчується строк депозитного договору з підприємством на 0,4 млн грн, який був укладений 21 березня.

Облікова ставка НБУ становила 12,5 %, а депозитна ставка, передбачена у договорі між банком і підприємством – 21 %.

Визначте розмір депозитів та вкладів, які можуть бути використані банком як ресурси.

Зробіть рекомендації банку щодо формування ресурсної бази та управління залученими коштами.

Завдання 4 (діагностичне)

Співробітнику аналітичного відділу дано завдання підготувати звіт щодо ефективності управління ліквідністю в банку. Аналіз ефективності управління ліквідністю в банку здійсніть за допомогою коефіцієнтів ліквідності.

Зробіть висновок щодо ефективності управління ліквідністю в банку та запропонуйте заходи щодо покращення його діяльності.

Показники діяльності банку

Показники	01.01.2016 р.	01.01.2017 р.	Відхилення
1. Коррахунки в банках	34 271,7	102 079,5	
2. Готівка в касі банку	21 813,9	10 741,5	
3. Депозити	105 984,3	113 359,2	
4. Загальні активи	265 435,2	308 562,3	
5. Зобов'язання (залучені і позичені) всіх видів	152 531,1	182 636,1	
6. Активи високоліквідні	47 485,5	37 575,9	
7. Активи робочі	194 396,1	254 238,6	
8. Активи дохідні	146 910,6	216 662,7	
9. Основні засоби	37 966,8	48 029,7	
10. Видані кредити	108 703,8	136 421,4	

Завдання 5 (евристичне)

Представте бізнес план зливання двох банків із метою протистояння збільшенню конкуренції на ринку банківських послуг.

Затверджено на засіданні
кафедри управління фінансовими послугами ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

Протокол № ___ від "___" _____ 20___ р.

Зав. кафедри _____ Екзаменатор _____
(підпис) (підпис)

Підсумкові бали за екзамен складаються із суми балів за виконання всіх завдань, що округлені до цілого числа за правилами математики. Алгоритм вирішення кожного завдання вміщує окремі етапи, які відрізняються за складністю, трудомісткістю та значенням для вирішення завдання.

Тому окремі завдання та етапи їх вирішення оцінюються відокремлено один від одного таким чином:

Завдання 1 (4 бали):

Критерії оцінювання	Бали
Задача не розв'язана, наведено тільки узагальнену вхідну інформацію	0,5
Визначено алгоритм розв'язання задачі, наведено формули та пояснення	1
Визначено алгоритм розв'язання задачі, наведено формули та пояснення до них, виконані найпростіші розрахунки	1,5
Визначено алгоритм розв'язання задачі, наведено формули та пояснення до них, виконана більша частина розрахунків із наявністю істотних помилок	2
Визначено алгоритм розв'язання задачі, наведено формули та пояснення до них, виконано всі чи майже всі розрахунки із наявністю неістотних помилок	2,5
Визначено алгоритм розв'язання задачі, наведено формули та пояснення до них без помилок. Висновок не подано	3
Визначено алгоритм розв'язання задачі, наведено формули та пояснення до них без помилок. Висновок є недостатньо аргументованим	3,5
Визначено алгоритм розв'язання задачі, наведено формули та пояснення до них, виконано всі розрахунки без помилок. Висновок подано і є достатньо аргументованим, містить посилання на закони та інші нормативні документи	4

Завдання 2, 3 (8 балів):

Критерії оцінювання	Бали
Задача не розв'язана, наведено тільки узагальнену вхідну інформацію	0,5
Визначено алгоритм розв'язання задачі, наведено формули та пояснення	1
Визначено алгоритм розв'язання задачі, наведено формули та пояснення до них, виконані найпростіші розрахунки	2
Визначено алгоритм розв'язання задачі, наведено формули та пояснення до них, виконана частина розрахунків із наявністю істотних помилок	2,5
Визначено алгоритм розв'язання задачі, наведено формули та пояснення до них, виконано всі чи майже всі розрахунки із наявністю істотних помилок	3
Визначено алгоритм розв'язання задачі, наведено формули та пояснення до них, виконано всі чи майже всі розрахунки із наявністю незначної кількості помилок	4
Визначено алгоритм розв'язання задачі, наведено формули та пояснення до них, виконано всі розрахунки без помилок. Висновок не подано	5
Визначено алгоритм розв'язання задачі, наведено формули та пояснення до них, виконано всі розрахунки без помилок. Висновок подано, проте містить концептуальні помилки	6
Визначено алгоритм розв'язання задачі, наведено формули та пояснення до них, виконано всі розрахунки без помилок. Висновок подано, проте є недостатньо аргументованим	7
Визначено алгоритм розв'язання задачі, наведено формули та пояснення до них, виконано всі розрахунки без помилок. Висновок подано і є достатньо аргументованим, містить посилання на закони та інші нормативні документи	8

Завдання 4, 5 (10 балів):

Критерії оцінювання	Бали
Задача не розв'язана, наведено тільки узагальнену вхідну інформацію	0,5
Визначено алгоритм розв'язання задачі, наведено формули та пояснення до них	1
Визначено алгоритм розв'язання задачі, наведено формули та пояснення до них, виконані найпростіші розрахунки	2
Визначено алгоритм розв'язання задачі, наведено формули та пояснення до них, виконана більша частина розрахунків із наявністю істотних помилок	3
Визначено алгоритм розв'язання задачі, наведено формули та пояснення до них, виконано всі чи майже всі розрахунки із наявністю істотних помилок	4
Визначено алгоритм розв'язання задачі, наведено формули та пояснення до них, виконано всі чи майже всі розрахунки із наявністю незначної кількості помилок	5
Визначено алгоритм розв'язання задачі, наведено формули та пояснення до них, виконано всі розрахунки без помилок. Висновок не подано	6
Визначено алгоритм розв'язання задачі, наведено формули та пояснення до них, виконано всі розрахунки без помилок. Висновок подано, проте містить концептуальні помилки	7
Визначено алгоритм розв'язання задачі, наведено формули та пояснення до них, виконано всі розрахунки без помилок. Висновок подано, проте є недостатньо аргументованим	8
Визначено алгоритм розв'язання задачі, наведено формули та пояснення до них, виконано всі розрахунки без помилок. Висновок подано і є достатньо аргументованим	9
Визначено алгоритм розв'язання задачі, наведено формули та пояснення до них, виконано всі розрахунки без помилок. Висновок подано і є достатньо аргументованим, містить посилання на закони та інші нормативні документи	10

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової / семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімально можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25. Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі *екзаменаційної "Відомості обліку успішності"*.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час

поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано", його заносять у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни. У випадку отримання менше 60 балів студент обов'язково здає залік після закінчення екзаменаційної сесії у встановлений деканом факультету термін. У випадку повторного отримання менше 60 балів декан факультету призначає комісію у складі трьох викладачів на чолі із завідувачем кафедри та визначає термін перескладання заліку, після чого приймається рішення: "зараховано" – студент продовжує навчання за графіком навчального процесу, а якщо "не зараховано", тоді декан факультету пропонує студенту вивчення навчальної дисципліни протягом наступного навчального періоду самостійно.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей студентів денної форми навчання наведена в табл. 11.1.

Таблиця 11.1

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей

Професійні компетентності	Навчальний тиждень	Години		Форми навчання		Оцінка рівня сформованості компетентностей		
		3	4			Форми контролю	Макс. бал	
1	2	3	4	5	6	7	8	
Змістовий модуль 1. Сутність, зміст, принципи та функції фінансового менеджменту в банку								
ФМБ1	Здатність до планування діяльності банку	1	Ауд.	2	Лекція	Тема 1. Засади фінансового менеджменту в банку Тема 2. Стратегічне управління банківською діяльністю Тема 3. Органи управління та організаційна структура банку	Робота на лекції	0,5

1	2	3	4	5	6	7	8
Здатність до планування діяльності банку	2	Ауд.	2	Практичне заняття	1. Виконання практичних завдань щодо стратегічного управління банківською діяльністю	Активна участь у виконанні завдань	0,5
		Ауд.	2	Лабораторне заняття	Вирішення практичних завдань з формування бізнес-планів банку та стратегій розвитку банку	Активна участь у виконанні завдань	–
		СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел на задану тематику	Перевірка ДЗ	–
	2	Ауд.	2	Лабораторне заняття	Вирішення практичних завдань із формування бізнес-планів банку та стратегій розвитку банку	Активна участь у виконанні завдань	1,0
		СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел на задану тематику	Перевірка ДЗ	–
ФМБ2 Здатність до забезпечення функціонування банку	3	Ауд.	2	Лекція	<i>Тема 4. Система планування банківської діяльності</i> <i>Тема 5. Управління капіталом банку</i> <i>Тема 6. Управління зобов'язаннями банку</i>	Робота на лекції	0,5
		Ауд.	2	Практичне заняття	1. Виконання практичних завдань щодо визначення закономірностей управління банківської діяльності в Україні	Активна участь у виконанні завдань	0,5
		СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел на задану тематику	Перевірка ДЗ	2,0
	4	Ауд.	2	Лабораторне заняття	Вирішення практичних завдань із формування бізнес-планів банку та стратегій розвитку банку	Активна участь у виконанні завдань	1,0
		СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел на задану тематику	Перевірка ДЗ	–
	5	Ауд.	2	Практичне заняття	1. Виконання практичних завдань з аналізу рівня банківських ризиків та їх усунення. 2. Вирішення практичних завдань із формування бізнес-планів банку та стратегій розвитку банку	Активна участь у виконанні завдань	0,5

1	2	3	4	5	6	7	8	
		СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел на задану тематику	Перевірка ДЗ	2,0	
Змістовий модуль 2								
Методи управління банківськими операціями та ризиками								
ФМБ3	Створення системи управління банком відповідно до вимог ринку	8	Ауд.	2	Лабораторне заняття	Захист звітів із лабораторної роботи	Презентація	1,0
			СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел на задану тематику	Перевірка ДЗ	–
		7	Ауд.	2	Практичне заняття	1. Семінарське заняття за темою: "Вплив регуляторної функції НБУ на капіталізацію банків". 2. Рішення задач щодо створення системи управління банком. 3. Обговорення теми: "Заходи у сфері управління зобов'язаннями в період коливання процентних ставок"	Активна участь у виконанні завдань	0,5
				Письмова КР			8,0	
	Створення системи управління банком у відповідності до вимог ринку	8	СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел на задану тематику	Перевірка ДЗ	2,0
			Ауд.	2	Лабораторне заняття	Моделі управління активними та пасивними операціями в банку. Виконання практичних завдань	Активна участь у виконанні завдань	1,0
		СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел на задану тематику	Перевірка ДЗ	–	
ФМБ4	Здатність до оцінки ефективності управління банком	9	Ауд.	2	Лекція	Тема 7. Управління активами і пасивами банку Тема 8. Управління кредитним портфелем банку Тема 9. Управління інвестиційним портфелем банку	Робота на лекції	0,5
							Експрес-опитування за пройденим матеріалом	4,0
		Ауд.	2	Практичне заняття	1. Вирішення практичних завдань з управління активами і пасивами банку	Активна участь у виконанні завдань	0,5	

Продовження табл. 11.1

1	2	3	4	5	6	7	8
ФМБ5 Контроль за діяльністю банку	10	СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел на задану тематику	Перевірка ДЗ	2,0
		Ауд.	2	Лабораторне заняття	1. Вирішення практичних завдань з управління кредитним портфелем. 2. Захист звіту з лабораторної роботи	Презентація	1,0
		СРС	5	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка ДЗ	–
		Ауд.	2	Лекція	Тема 10. Управління ліквідністю банку Тема 11. Управління прибутковістю банку	Робота на лекції	0,5
						Експрес-опитування за пройденим матеріалом	4,0
						Активна участь у виконанні завдань	0,5
	СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел на задану тематику	Перевірка ДЗ	2,0	
	12	Ауд.	2	Лабораторне заняття	Дискусія з питання "Особливості інвестиційної діяльності банку". Розв'язання задач щодо управління інвестиційним портфелем банку	Презентація	1,0
		СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел на задану тематику	Перевірка ДЗ	–
	13	Ауд.	2	Практичне заняття	1. Вирішення практичних завдань з управління активами і пасивами. 2. Вирішення практичних завдань з управління кредитним портфелем. 3. Розв'язання задач щодо управління інвестиційним портфелем банку	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5
						Письмова КР	8

Закінчення табл. 11.1

1	2	3	4	5	6	7	8
	14	CPC	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел на задану тематику	Перевірка ДЗ	3,0
		Ауд.	2	Лабораторне заняття	Стратегії управління ліквідністю в банку	Презентація	1,0
		CPC	8	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел на задану тематику	Перевірка ДЗ	–
ФМБ6 Здатність до обліку банківських операцій	15	Ауд.	2	Практичне заняття	1. Розв'язання задач з управління ліквідністю банку. 2. Вирішення завдань з мінімізації обсягів банківських ризиків підвищення прибутків	Активна участь у виконанні практичних завдань Колоквіум	0,5 10,0
		CPC	8	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел на задану тематику	Перевірка ДЗ	
ФМБ7 Здатність до складання фінансової звітності банку	16 – 17	Ауд.	2	Передекзаменаційна консультація	Вирішення практичних завдань на різні теми, що входять до підсумкового контролю	Перевірка ДЗ	–
			3	Поточний контроль	Виконання завдань поточного контролю		
		CPC	12	Підготовка до екзамену	Повторення матеріалів змістових модулів		
Сесія		Ауд.	2	Передекзаменаційна консультація	Вирішення практичних завдань на різні теми, що входять до підсумкового контролю	Підсумковий контроль	40
			2	Екзамен	Виконання завдань екзаменаційного білета		
		CPC	10	Підготовка до екзамену	Повторення матеріалів змістових модулів		
Усього годин			150	Загальна максимальна кількість балів із дисципліни			100
з них							
<i>аудиторні</i>			44	29 %	<i>поточний контроль</i>		60
<i>самотійна робота</i>			106	71 %	<i>підсумковий контроль</i>		40

Розподіл балів у межах тем змістових модулів наведено в табл. 11.2.

Таблиця 11.2

Розподіл балів за темами

Поточне тестування та самостійна робота											Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	40	100
1	1	3	1	0,5	2	3,5	8	8	1,5	4,5		
Письмова контрольна робота № 1						Письмова контрольна робота № 2						
8						8						
Колоквіум												
10												

Примітка. T1, T2 ... T11 – теми змістових модулів.

Максимальну кількість балів, яку може накопичити студент протягом тижня за формами та методами навчання, наведено в табл. 11.3.

Таблиця 11.3

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля			Лекційні заняття	Практичні заняття	Домашні завдання	Творче завдання	Експрес-опитування	Письмова контрольна робота	Колоквіум	Усього
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Сутність, зміст, принципи та функції фінансового менеджменту в банку	Тема 1	1 тиждень	0,5	0,5	-	-	-	-	-	1
	Тема 2	2 тиждень	-	-	-	1	-	-	-	1
	Тема 3	3 тиждень	0,5	0,5	2	-	-	-	-	3
	Тема 4	4 тиждень	-	-	-	1	-	-	-	1
	Тема 5	5 тиждень	-	-	-	-	-	-	-	-
	Тема 6		-	0,5	2	-	-	-	-	2,5

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
Змістовий модуль 2. Методи управління банківськими операціями та ризиками	Тема 7	6 тиждень	–	–	–	1	–	–	–	1	
		7 тиждень	–	0,5	2	–	–	8	–	10,5	
	Тема 8	8 тиждень	–	–	–	1	–	–	–	–	1
		9 тиждень	0,5	0,5	2	–	4	–	–	–	7
	Тема 9	10 тиждень	–	–	–	1	–	–	–	–	1
		11 тиждень	0,5	0,5	2	–	4	–	–	–	7
	Тема 10	12 тиждень	–	–	–	1	–	–	–	–	1
		13 тиждень	–	0,5	3	–	–	8	–	–	11,5
	Тема 11	14 тиждень	–	–	–	1	–	–	–	–	1
		15 тиждень	–	0,5	–	–	–	–	–	10	10,5
Усього			2	4	13	7	8	16	10	60	

Підсумкову оцінку з навчальної дисципліни визначають відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 11.4).

Таблиця 11.4

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

Оцінки за цією шкалою заносять до відомостей обліку успішності, індивідуального навчального плану студента та іншої академічної документації.

12. Рекомендована література

12.1. Основна

1. Аналіз банківської діяльності : підручник / за ред. проф. А. М. Герасимовича. – Київ : КНЕУ, 2004. – 599 с.
2. Аналіз діяльності комерційного банку : навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів за спеціальністю "Банківський менеджмент" / за ред. проф. А. М. Герасимовича та проф. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир : ПП "Рута", 2001. – 384 с.
3. Банківський менеджмент : підручник / за ред. О. А. Кириченка, В. І. Міщенко. – Київ : Знання, 2005. – 832 с.
4. Васюренко О. В. Банківський менеджмент : посібник. – Київ : Видавничий центр "Академія", 2001. – 316 с.
5. Глущенко В. В. Аналіз і регулювання діяльності комерційного банку / В. В. Глущенко, М. О. Кизим, Чанг Хонгвен. – Харків : Бізнес-Інформ, 2000. – 76 с.
6. Губарева І. О. Фінансовий менеджмент у банку : навч. посіб. / І. О. Губарева, О. М. Штаєр. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2012. – 240 с.
7. Козьменко С. М. Стратегічний менеджмент банку : навч. посіб. / С. М. Козьменко, Ф. І. Шпиг, І. В. Волошко. – Суми : ВТД "Університетська книга", 2003. – 734 с.
8. Колодізєв О. М. Фінансовий менеджмент у банку : методологія прийняття рішень у банківській сфері : навч. посіб. / О. М. Колодізєв, І. М. Чмутова, І. О. Губарева. – Харків : ВД "ІНЖЕК", 2004. – 408 с.
9. Никитина Т. В. Банковський менеджмент / Т. В. Никитина. – Санкт-Петербург : Питер, 2001. – 160 с.
10. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент банку : підручник / Л. О. Примостка. – Київ : КНЕУ, 2004. – 468 с.
11. Система банківського менеджменту : навч. посіб. / за ред. О. С. Любуня, В. І. Грушко. – Київ : Фірма "ІНКОС", 2004. – 480 с.
12. Тиркало Р. І. Фінансовий аналіз комерційного банку: основи теорії, експрес-діагностика, рейтинг : навч. посіб. / Р. І. Тиркало, З. І. Щибоволок. – Київ : 1999. – 236 с.

12.2. Додаткова

13. Банківські операції: підручник / за ред. докт. екон. наук, проф. А. М. Мороза. – Київ : КНЕУ, 2000. – 384 с.

14. Батракова Л. Г. Экономический анализ деятельности коммерческого банка : учеб. для вузов / Л. Г. Батракова. – Москва : Изд. корп. "Логос", 1999. – 344 с.

15. Заруба О. Д. Фінансовий менеджмент у банку : навч. посіб. / О. Д. Заруба. – Київ : Товариство "Знання", КОО, 1997. – 172 с.

16. Ковбасюк М. Р. Економічний аналіз діяльності комерційних банків і підприємств : навч. посіб. / М. Р. Ковбасюк. – Київ : Видавничий дім "Скарби", 2001. – 336 с.

17. Кочетков В. Н. Анализ банковской деятельности: теоретико-прикладной аспект : монография / В. Н. Кочетков. – Київ : МАУП, 1999. – 192 с.

18. Отенко И. П. Анализ деятельности коммерческого банка : учеб. пособ. / И. П. Отенко. – Харьков : Узд. ХГЭУ, 2001. – 156 с.

19. Руденко Л. В. Організація міжнародних кредитно-розрахункових операцій в банках : посібник / Л. В. Руденко. – Київ : Видавничий центр "Академія", 2002. – 376 с.

20. Финансовый менеджмент. Теория и практика : учебник / под ред. Е. С. Стояновой. – Москва : Перспектива, 1998. – 656 с.

12.3. Інформаційні ресурси

21. Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

22. Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу : www.bank.gov.ua.

23. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III; зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс] / Документ 2121-14, редакція від 11.10.2013 р., чинний; доступний з офіційного сайту Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.

24. Про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Інструкція НБУ, затверджена Постановою Правління НБУ від 28.08.2001 р. за №368; зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс] / Документ z0841-01, редакція від 09.08.2013 р., чинний; доступний з офіційного сайту Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>.

25. Про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями: Положення НБУ, затверджене Постановою Правління НБУ 25.01.2012 р. № 23 [Електронний ресурс] / Документ z0231-12, редакція від 02.08.2013 р., чинний; доступний з офіційного сайту Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12>.

Додатки

Додаток А
Таблиця А.1

Структура складових професійних компетентностей з навчальної дисципліни "Фінансовий менеджмент у банку" за Національною рамкою кваліфікацій України

Складові компетентності, яка формується в рамках теми	Мінімальний досвід	Знання	Вміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Засади фінансового менеджменту в банку					
Здатність до планування діяльності банку	Сутність стратегічного, тактичного і фінансового планування в банку	Знання особливостей стратегічного, тактичного, оперативного планування в банку. Знання механізму бюджетування. Знання основ організації планування в банку	Розробляти комплексний стратегічний план діяльності банку. Обґрунтовувати основні економічні та фінансові параметри бізнес-плану. Розробляти поточні плани банку, що містять дослідження та розроблення банківських продуктів та послуг	Донесення інформації про особливості планування в банку. Розробляти пропозиції щодо удосконалення процесу планування в банку. Викладати механізм планування в банку та методи підвищення його ефективності	Відповідальність за якість сформованих планів. Ухвалення рішень у складних непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування. Здатність до подальшого самовдосконалення

1	2	3	4	5	6
Тема 2. Стратегічне управління банківською діяльністю					
Здатність до забезпечення функціонування банку	Особливості організації проведення банківських операцій	Знання особливостей побудови організаційної структури банку. Знання методів реорганізації банківської діяльності	Будувати організаційну структуру банку із чітким розподілом та закріпленням відповідних функцій і задач за окремими посадами. Аналізувати ефективність побудови організаційної структури та виявляти в ній "вузькі місця"	Розробляти методологічне забезпечення для організації проведення банківських операцій. Викладати організацію банківської діяльності та основні напрями реформування	Відповідальність за якість організації діяльності в банку. Здатність критично оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні та інші події та явища на підставі відповідного обсягу знань
Тема 3. Органи управління та організаційна структура банку					
Створення системи управління банком у відповідності до вимог ринку	Управління банківськими процесами	Знання особливостей управління активами і пасивами банку. Знання особливостей управління банківськими ризиками	Формувати систему управління банківськими процесами. Використовувати облікову та аналітичну інформацію для ухвалення управлінських рішень	Розробляти методологічне забезпечення управління банківськими процесами. Розробляти пропозиції щодо удосконалення управління банківської діяльності	Впроваджувати систему антикризового управління банком. Розробляти і впроваджувати новітні методи управління банком

1	2	3	4	5	6
Тема 4. Система планування банківської діяльності					
Здатність до оцінювання ефективності управління банком	Особливості управління банком	Знання методів оцінювання фінансової стійкості банку. Знання методів оцінювання ефективності управління	Визначати рейтинг банку з використанням різноманітних рейтингових моделей. Здійснювати лінійне упорядкування багатомірних об'єктів	Викладати методи оцінки ефективності управління банком	Відповідальність за якість документів. Здатність до подальшого навчання і самовдосконалення та навчання
Тема 5. Управління капіталом банку					
Контроль за діяльністю банку	Нормативні вимоги щодо банківської діяльності	Знання особливостей організації контролю в банку	Перевіряти основні показники фінансово-економічної діяльності банку. Перевіряти правильність розрахунку та виконання нормативів встановлених Національним банком України (НБУ)	Донесення інформації про особливості контролю в банку	Відповідальність за якість контролю за банківськими процесами. Відповідальність за якість сформованих аналітичних розрахунків

1	2	3	4	5	6
Тема 6. Управління зобов'язаннями банку					
Здатність до обліку банківських операцій	Організація обліку операцій банку	Знання понять і складових облікової політики банку	Уміння вести облік отриманих та наданих кредитів, номіналу кредиту, кредитного договору та зобов'язань із кредитування, гарантій та застави. Уміння вести облік операцій репо. Уміння вести облік кредитних операцій, пов'язаних із вексельним обігом	Встановлення комунікативного контакту з клієнтами та контрагентами банку, із співробітниками фінансової установи	Відповідальність за якість сформованих аналітичних рахунків та бухгалтерських проведення. Здатність до подальшого навчання і самовдосконалення та навчання інших осіб
Тема 7. Управління активами і пасивами банку					
Знати особливості формування фінансового результату банку	Структура фінансової звітності банку	Знання особливостей формування фінансового результату банку	Уміння застосовувати методику складання балансу банку. Уміння застосовувати методику складання звіту про фінансові результати	Встановлення комунікативного контакту із співробітниками фінансової установи. Донесення інформації щодо доходів та витрат банку	Відповідальність за якість сформованої звітності банку. Здатність до подальшого навчання і самовдосконалення та навчання інших осіб

1	2	3	4	5	6
Тема 8. Управління кредитним портфелем банку					
Знати особливості управління кредитним портфелем банку	Сутність кредитної політики банку	Знання особливостей формування кредитної політики банку	Уміння використовувати методики кредиторської спроможності позичальника	Донесення інформації щодо визначення оптимального кредитного портфеля банку в умовах ризику	Відповідальність за якість сформованої кредитної політики банку
Тема 9. Управління інвестиційним портфелем банку					
Визначати особливості управління інвестиційним портфелем банку	Складові інвестиційного портфеля банків	Знання основних видів ризиків інвестиційної діяльності банків	Здійснювати структуру інвестиційного портфеля банків	Донесення інформації щодо визначення оптимального інвестиційного портфеля банку	Відповідальність за якість сформованої інвестиційної політики банку. Здатність до подальшого навчання і самовдосконалення та навчання інших осіб

1	2	3	4	5	6
Тема 10. Управління ліквідністю банку					
Визначати особливості управління ліквідністю банку	Нормативні вимоги щодо ліквідності банків	Знання основних видів стратегій управління ліквідністю банку	Використовувати ко-ефіцієнтний метод для оцінювання потреби банку в ліквідних кош-тах	Донесення інфор-мації щодо визна-чення оптимальної стратегії управління ліквідністю банку	Відповідальність за рівень ліквідності банку. Здатність до подаль-шого навчання і са-мовдосконалення та навчання інших осіб
Тема 11. Управління прибутковістю банку					
Визначати особливості управління прибутковістю банку	Фінансова звіт-ність банку та її аналіз	Знання організації фі-нансового обліку дохо-дів і витрат банку	Розраховувати чис-тий процентний дохід як базовий показник оцінки успішності ро-боти банку	Донесення інфор-мації щодо визна-чення прибутковості банку	Відповідальність за рівень прибутково-сті банку. Здатність до подаль-шого навчання і са-мовдосконалення та навчання інших осіб

Зміст

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни	5
3. Програма навчальної дисципліни	8
4. Структура навчальної дисципліни.....	13
5. Теми практичних занять	15
5.1. Приклади типових практичних завдань за темами.....	18
6. Теми лабораторних занять.....	20
7. Самостійна робота.....	22
7.1. Контрольні запитання для самодіагностики	26
8. Індивідуально-консультативна робота	27
9. Методи навчання	27
10. Методи контролю	31
11. Розподіл балів, які отримують студенти	39
12. Рекомендована література.....	46
12.1. Основна	46
12.2. Додаткова	47
12.3. Інформаційні ресурси.....	47
Додатки.....	49

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ У БАНКУ

**Робоча програма
для студентів спеціальності
072 "Фінанси, банківська
справа та страхування"
другого (магістерського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладач **Гонтар** Дар'я Дмитрівна

Відповідальний за видання *Н. М. Внукова*

Редактор *О. В. Анацька*

Коректор *О. В. Анацька*

План 2018 р. Поз. № 83 ЕВ. Обсяг 56 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*